

Sosyal Politika Öğrencilerinin Gönüllülük Eğilimleri: Yalova Üniversitesi Örneği¹

Enes ATAY²

Enver MENGÜ³

Özet

Türkiye’de 2000 sonrası refah sisteminde merkezi yönetimin sosyal politika aktörleri olarak yerel yönetim, özel sektör ve gönüllü kuruluşları sorumluluk paydaşı olmaları yönünde öne çıkardığı ve güçlendirmeye çalıştığı literatürde çokça ele alınmıştır. Bu ekseninde sosyal politika alanında çalışacak olan öğrencilerin taşıdıkları gönüllülük eğilimlerinin ortaya konması ise sahip olunan potansiyeli görebilmek adına, sosyal politikanın üçüncü sektör adıyla anılan gönüllü kuruluşlar üzerine yapılan çalışmalara anlamlı bir katkı sunacaktır. Bu amaç doğrultusunda da çalışmamızda, söz konusu alanında çalışacak iki temel grubu teşkil eden Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü ile Sosyal Hizmet Bölümü öğrencilerinde var olan gönüllülük eğilimleri üzerine niceliksel bir resim ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda da Yalova Üniversitesinde sosyal politika eğitimi alan öğrencilerin sahip oldukları gönüllülük eğilimleri maddi getiri, manevi tatmin, sertifika, katkı düzeyi ve faaliyet biçimi gibi değişkenler ekseninde incelenerek sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Politika, Gönüllülük, Sosyal Hizmet, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, Üniversite Öğrencisi

Volunteerism Trends of Social Policy Students: Yalova University Example

Summary

In the post-2000 welfare system in Turkey, the social policy actor has been widely discussed in the literature that has emphasized and strengthened local governance, private sector and voluntary organizations as responsible stakeholders as well as the central government. In this context, the presentation of the volunteer tendencies of the students who will work in the field of social policy will make a meaningful contribution to the work on voluntary organizations in order to see the possession potential. For this purpose, we have tried to put forth a quantitative picture on the volunteerism trends in Labor Economics and Industrial Relations Department and Social Work Department students, two basic groups that will work in social policy field. In this context, the volunteer tendencies of the students who take social policy education at Yalova University are examined in terms of variables such as material return, moral satisfaction, certificate, level of contribution and mode of activity.

Keywords: Social Policy, Volunteerism, Social Work, Labor Economics and Industrial Relations, University Student

Giriş

Devletler uzun tarihsel süreçleri içerisinde vatandaşlarına daha iyi şartlarda bir yaşam imkanı sunabilmek adına refah üretme çabası içinde olmuşlardır. Bu refah üretme sistemleri de dönemsel olarak farklı modellerde görülebilmektedir. Bu modeller içinde özellikle piyasa temelli liberal iktisat okuması ile devlet temelli sosyalist okuma biçimlerinin önemli gerilim noktalarından birini teşkil eden sosyal politika mekanizması öne çıkmaktadır. Bu gerilimde dünyada yaşanan 1929 Ekonomik Buhran sonrası yükselişe geçen devletçilik temelli sosyal politikaların 1973 Buhranı sonrasında yeniden piyasa temelli olmaya yöneldiği görülmektedir. Özellikle harcamalardan kaçındığı ve müdahaleden uzak durduğu söz konusu neo-liberal modelin refah üretiminde devletin, sosyal politika aktörü olarak

1. Bu çalışma 10-13 Mayıs 2017 tarihli 6. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi’nde sunulan sözlü bildirinin genişletilerek metinleştirilmiş halidir.

2. Arş. Gör., Yalova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü
İletişim: enes.atay@yalova.edu.tr

3. Öğr. Gör., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü
İletişim: enver.mengu@medeniyet.edu.tr

ikinci sektör olan özel sektörü ve üçüncü sektör olan gönüllü kuruluşları yanına aldığı kabul edilmektedir.

Devletin sosyal politika aktörü olarak yanına getirdiği üçüncü sektörün Türkiye’de vakıf kültürünün etkisiyle önemli bir potansiyelinin olduğu savunulsa da sosyal politika alanında çalışacak olan öğrenci gruplarının söz konusu eğilime ne ölçüde sahip oldukları anlamlı bir tartışma zemini sunmaktadır. Bu çalışma kapsamında da bu bağlamda sosyal politika alanında doğrudan çalışacak olan iki bölüm olan Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü ile Sosyal Hizmet Bölümü öğrencilerinin sahip oldukları gönüllülük potansiyellerinin ve eğilimlerinin varlığı ve seviyesi ele alınacaktır. Öncelikle mezun olma aşamasına gelen son sınıfların eğilimleri ortaya konulacak, ardından da eğitimin henüz başında olan öğrencilerle karşılaştırarak eğitim süreçlerinin söz konusu eğilimlere katkısına ulaşılmaya çalışılacaktır. Bu hedef doğrultusunda da bu iki bölümün birinci ve dördüncü sınıflarında okuyan öğrencilerin %50 oranı alınarak bir limit oluşturulmuş ve ilgili sayıya ulaşana kadar anket çalışması yürütülmüştür. Bu sınır ölçüsünde de Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü’nde eğitim alan 72 birinci sınıf, 65 dördüncü sınıf öğrenci ile anket yapılmışken Sosyal Hizmet Bölümü’nde eğitim alan 67 birinci sınıf ve 77 dördüncü sınıf öğrencisiyle anket çalışması yapılarak 281 katılımcının yanıtları bir araya getirilmiştir. Temel referans kaynağı olarak İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Araştırma Merkezinin hazırladığı anketten hareketle bir ölçek ortaya çıkarılmıştır. Önce frekans tabloları yorumlanmış ardından da Ki-kare anlamlılık testi yoluyla da çapraz tablo analizlerine gidilmiştir. Çalışma kapsamında erişilebilirliği göz önünde bulunarak seçilen Yalova Üniversitesi örnekleminin ise, her iki bölümü aynı fakülte ve benzer ders program çatısı altında buluşturan iki üniversiteden birini teşkil etmesi örneklemini güçlendirmiştir. Çalışmanın bulgularına geçmeden önce literatürde gönüllülük kavramının nasıl ele alındığının ve gönüllülüğün sosyal politika alanında nasıl bir anlama karşılık geldiğinin ortaya konması önem taşımaktadır.

1. Gönüllülük Kavramının Tanımı

Sözlükte kelime anlamıyla herhangi bir yükümlülük altında olmaksızın istenerek üstlenmeye karşılık gelen “gönüllü” sıfatı (Türk Dil Kurumu, 2017), taşıdığı sorumluluk bilincinin etkisiyle topluma değer katma mücadelesini kendi isteğiyle veren ve bu yolu bir yaşam biçimine dönüştüren insanı nitelemektedir (TTOK, 2016). Bu yaşam biçiminin temel eylem formunu ifade eden gönüllülüğün ise literatürde çok sayıda isim tarafından kaleme alındığı görülmektedir.

Till (1988) gönüllüğü, kişinin bir ücret beklemeksizin ve bir zorlama görmeksizin kendisinin değerli gördüğü durum, olay veya sürece destek olması şeklinde tanımlarken, Cheroute ise kişinin dışında var olan insanların yararlarını artırma amacı taşıyan ve ücret beklentisi bulunmayan faaliyet olarak ele almaktadır (Ferrad & Chanavat, 2006). Smith (1981) yemek ve uyumak gibi biyo-sosyolojik, geçim ve tüketim gibi ekonomik anlamda gerekli, ayrıca vergi ve giyim gibi sosyo-politik anlamda zorunlu olmayan bu faaliyet biçiminin dayanağına manevi fayda olarak bakarken (Smith, 1981’den akt., Dulkadiroğlu, 2016, s.16-17), Pearce (1993) ise bu güdünün tamamen maddi karşılıktan arınmış bir tutku olduğunu ifade etmektedir (Pearce, 1993’ten akt., Genç, 2011). Yapılan bu tanımlar ve getirilen bu yaklaşımlardan da anlaşılacağı üzere gönüllüğün finansal bir kazanç beklememe ve özgür irade şeklinde iki temel ilkesi bulunmaktadır (Çakı, 2014).

Maddi karşılık beklememek ve zorunluluk yerine istekli iradeye dayanmak yanında literatürde gönüllülüğün kamu yararı ve kurumsal yapı şeklinde ifade olunan temel unsurlarına dikkat çekilmektedir (Palabıyık, 2011). Bu anlamda kendi isteğiyle, maddi karşılık beklemeksizin ve toplumun yararını gözetken gönüllünün deneyim ve becerisini bir sivil toplum kuruluşunun bünyesinde (Güder & Özel Sektör Gönüllüler Derneği, 2006) veya amacı doğrultusunda (Yaman, 2003; Argüden & Ilgaz, 2006) kullanmasının gerekliliği vurgulanmaktadır.

1. Bu çalışma 10-13 Mayıs 2017 tarihli 6. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi’nde sunulan sözlü bildirinin genişletilerek metinleştirilmiş halidir.

2. Arş. Gör., Yalova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü
İletişim: enes.atay@yalova.edu.tr

3. Öğr. Gör., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü
İletişim: enver.mengu@medeniyet.edu.tr

Gönüllülük kavramının sınırlarını daha belirgin hale getirmek adına anlamca yakın diğer kavramlara değinmek gerekir. Bu bağlamda ilk olarak gelir eşitsizliğinin giderilmesinde bir dayanışma mekanizması olduğu vurgulanan hayırseverlik (Doruk, 2010) ile yardımseverliğin ayrıştırılması önem taşımaktadır. Her iki olgu da gönüllülüğü içermekle birlikte, hayırseverlik daha çok zenginliğin yardımseverlik ise beden ve enerjinin kullanıldığı faaliyeti ifade etmektedir (TTOK, 2016). Bu durumda duygu durumu ekseninde bir ortaklık taşıyıcılar da eylem biçimlerinin farklılık taşıdıkları görülmektedir. Duygu durumu bağlamında gönüllülük ile yakın ilişki kurulan diğer bir kavram ise Latince'de diğer, başka anlamına gelen "alter"den türemiş olan alturizmdir. (Online Etymology Dictionary, 2017). Türkçede özgeçilik olarak da kullanılan bu kavram, Adam Smith'e göre insana içkin olan bir duygudur (Land, 2011). Bunun da ötesinde var bir ahlak terimi olarak kullanımı daha az olan isar kavramı, başkasının yararı için kendisi ihtiyaç sahibi olsa bile fedakarlıkta bulunmayı ifade eder (Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, 2017; Feyizli, 2015).

Uluslararası literatürde gönüllülüğe karşılık gelen ve köken olarak Ortaçağ Avrupasında insanların kendi istekleriyle askeri güçlere dahil olması eyleminden doğan volunteer kavramı, otorite baskısından ayrıştı toplumsal olma halini ifade etmektedir (TTOK, 2016). Birleşmiş Milletler Gönüllülerinin hazırladıkları raporlarda da toplum tarafından değerli hissetme duygusuna ihtiyacı olan kişinin toplumsal dışavurumunu yansıtan gönüllülüğün (UNV., 2011, s. xx), sağladığı dayanışma mekanizması ile hem bireyin hem de toplumun refahına doğrudan katkı sağladığı vurgulanmaktadır (UNV., 2013).

2. Gönüllülüğün Sosyal Politikada Yeri

Sosyal politika, toplumdaki sınıf çatışmalarını engelleyerek sosyal adaleti dengede tutmayı amaçlayan uyum ve barış bilimidir (Talas, 1981, s. 6). İlk olarak Almanya'da kullanılan sosyal politika kavramı ilk zamanlarda, kentleşme ve sanayileşmenin sebep olduğu iş kazaları ve hastalıklara karşı işçileri korumayı ifade eden uygulamalara karşılık gelmekteydi (Koray, 2005). Ancak zamanla sınırlarını genişleten ve toplumsal refah sağlamaya yönelik uygulamaları ifade eden sosyal politika, refah ve huzuru bir arada üretme amacıyla araç ve politikalar üretme mücadelesi vermiştir (Bozkır Serdar, 2014).

Sosyal politikanın tarihsel süreç içinde araç ve politika üretici temel aktörü devlet olmuştur. Özellikle sosyal devlet anlayışıyla "Altın Çağ" yaşayan devletin refah toplumu fikri (Tokol, 2012: 22) 1970'li yıllara gelindiğinde yaşanan ekonomik krizle birlikte sorgulanmaya ve zayıflamaya başlıyordu. Devletin güçlü aktör olarak var olması bir yandan piyasa ile olan ilişkilerin zaman zaman gerilmesine yol açıyor, diğer taraftan da ekonomik büyümenin hızını yavaşlattığı gerekçesiyle taşıdığı mali yüklerle dikkat çekiliyordu. Bu yaklaşımla da liberal iktisatçılar "anayasal iktisat fikri"ni geçici bir çözüm olarak öne sürmüşlerdi (Arın, 1993: 365). Bu öneriye göre devlet yüksek harcama yapabilmek için mecliste oy çokluğu gerektiren anayasal kararlara bağımlı hale geliyordu.

Anayasal iktisat fikrini daha ileriye taşıyan ise OECD ve IMF'nin refahın geleceği üzerine ileri sürdüğü 3 maddeli gündemleri oluyordu (Şenkal, 2005: 326). Bu gündemin maddelerine göre hükümetler hizmet dağıtım verimliliğini artırmalı, bu amaçla uyumlu olarak kamu sorumluluğunu paylaşmalı, bu dönüşümün önünde engel olarak programları yeniden tanımlamalıydı. Refahın üretilmesi konusunda temel iddia ise bu yolla elde edilecek olan güçlü ekonomilerin sosyal politikaları gerektirmeyeceği yönündeydi (Şenkal, 2005: 153). Bu dönüşümün önemli bir temsili olarak politik tartışmalarda yoksulluğun yerine yoksulların konuşulması gösterilebilir. Zira yoksulluk bir sistem sorununa işaret ederken yoksulların bir sorun olarak konuşulması bir yük olarak görülmesi anlamına geliyordu (Kesgin, 2010: 127).

Yaşanan değişim süreciyle birlikte kamu sektörünün etkinliği zayıflıyor ve "paternalist" devlet, koruyucu rolünden seyirci rolüne doğru geri çekiliyordu (Kesgin, 2010: 151). Yeni rolüyle beraber

1. Bu çalışma 10-13 Mayıs 2017 tarihli 6. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi'nde sunulan sözlü bildirimini genişletilerek metinleştirilmiş halidir.
2. Arş. Gör., Yalova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü
İletişim: enes.atay@yalova.edu.tr
3. Öğr. Gör., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü
İletişim: enver.mengu@medeniyet.edu.tr

sosyal gelişme üzerindeki bütünleyici rolü sona eren devletin (Şenkal, 2005: 152) artık toplumsal yaşam üzerine faaliyet üstlenmek yerine hakemlik yapması bekleniyordu (İzgi, 2008). 1980 sonrası Neo-liberal politikaların etkin olduğu söz konusu süreçte hizmetler üretilmesi, dağıtılması ve sunulması noktasında ihale yöntemiyle ikinci aktör olarak özel sektöre bırakılmaya başlamıştı (Ersöz, 2011: 87). Sıklıkla hizmet sunumunda öne çıktığı görülen özel sektör aktörü, niteliği sebebiyle kamu hizmetlerinin temel taşıyıcısı olamıyordu. Bu noktada piyasanın etkisinin sınırlı kaldığı hizmetlerin bir çoğunda da gönüllü organizasyonları ifade eden “üçüncü sektör”ün bu dönemde önemli bir güç merkezi haline gelerek sivil topluma özellikle sosyal sorunların çözümünde önemli bir aktör olma imkanı sunuluyordu (Şenkal, 2005: 356). Toplumsal alandaki derinlikli nüfuzu sebebiyle de üçüncü sektör, gönüllü katılım vurgusu yoluyla güçlendirilerek yerel yönetimleri harekete geçirici bir konuma taşıyordu (Ersöz, 2011: 131).

Gönüllülük tartışmalarının Batılı literatürde sıklıkla devlet dışı aktörleri ifade eden “non-governmental organization” modeli altında ele alındığı görülmektedir. Bu anlamda gönüllülüğü bağımsız bir durum olması yerine sosyal kar amaçlı örgüt (Gillian & Golden, 2009) veya sivil toplum örgütü (Güder, 2004) şeklinde bir kuruluşun bünyesinde veya bir kuruluşun amacına bağlı gerçekleştirilen faaliyet olarak görme eğilimi göze çarpmaktadır. Bu eğilimin arka planında gönüllü katkıdan en yüksek faydanın elde edilebilme amacının yattığı söylenebilir (Boz & Palaz, 2007). Nitekim gönüllülerin tespitinin yanında bir araya getirilmesi ve profesyonel bir zeminde eğitilmeleri için bir kuruluşun sistemi anlamlı katkılar sunacaktır. Bu katkı ekseninde de gönüllü her ne kadar kendi isteğiyle seçimini yapsa da organizasyondaki görev paylaşımının bir gereği olarak üzerine düşen görevi eksiksiz ve profesyonelce yapması beklenmektedir (Güder, 2004, s. 50). Benzer şekilde organizasyon yoluyla gönüllü birey dil ve iletişim gibi belli yetenekler ile sosyal ve kültürel sermaye gibi belli imkanlar da kazanabilmektedir (TTOK, 2016).

3. Bulgular

Araştırma sunumuna öncelikli olarak katılımcı göstergelerini inceleyerek başlamak bulguları daha iyi yorumlama imkanı verecektir. Bu noktada çalışmada 281 katılımcı yer alırken bunların %34,2’sini erkekler, %65,8’lik büyük bir kısmını da kadınlar oluşturmaktadır. Sosyal Hizmet ile Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümlerinin ağırlıklı olarak kadın öğrencilerden oluştuğu Yalova Üniversitesinde, cinsiyetlere göre anlamlı bir dağılımın söz konusu olduğu görülmektedir.

<i>Cinsiyetiniz</i>	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Biriken Yüzde
Erkek	96	34,2	34,2	34,2
Kadın	185	65,8	65,8	100,0
Toplam	281	100,0	100,0	

Öğrencilerin gönüllülük düzeylerinin barınma şekli ile bir ilişkisi olduğu düşünülmektedir. Öyle ki öğrencilerin üniversite kampüsü dışında toplu bir şekilde bir arada bulunduğu bir ortam olarak ifade edebileceğimiz özel veya devlet yurtları, öğrencilerin gönüllülük eğilimlerinde ve algılarında önemli bir yere sahiptir. Bu anlamda Tablo 2’ye baktığımızda katılımcıların çoğunluğu olan %28,5’i özel yurttan kaldıklarını belirtirken, %26,7’sinin öğrenci evinde kaldığı görülmektedir. Devlet yurdunda kalanların oranı %21 olduğu görülürken, ailesiyle birlikte kalanların oranının %21,7 gibi yüksek olması, katılımcıların yaklaşık dörtte birinin ikamet ettiği il sınırları içerisinde olduğu için Yalova Üniversitesi’nin tercih edildiği savunulabilir. Ayrıca katılımcıların özel yurtları tercih etmesinin nedeni olarak Yalova ili Kredi Yurtlar Kurumu’nun kontenjanının henüz yetersiz oluşu gösterilebilir.

1. Bu çalışma 10-13 Mayıs 2017 tarihli 6. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi’nde sunulan sözlü bildirinin genişletilerek metinleştirilmiş halidir.
2. Arş. Gör., Yalova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü
İletişim: enes.atay@yalova.edu.tr
3. Öğr. Gör., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü
İletişim: enver.mengu@medeniyet.edu.tr

Tablo 2: Barınma Durumu				
<i>Barınma yeriniz</i>	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Biriken Yüzde
Aile yanı	61	21,7	21,7	21,7
Akraba yanı	6	2,1	2,1	23,8
Devlet yurdu	59	21,0	21,0	44,8
Özel yurt	80	28,5	28,5	73,3
Öğrenci evi	75	26,7	26,7	100,0
Toplam	281	100,0	100,0	

Barınma durumlarının eğitimde geçirdikleri süreyle ilişkisinin ise belirgin bir anlamlılık taşıdığı görülmektedir. Bu anlamda aşağıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere birinci sınıftayken %16 olan aile ve akraba yanında kalma oranı dördüncü sınıfa gelindiğinde %7,9'a düşmüştür. Benzer şekilde devlet ve özel yurtda barınma oranlarının düştüğü görülürken tablo verilerinden dördüncü sınıf öğrencilerinin %24,2 oranında ağırlıklı öğrenci evinde kalmayı tercih ettikleri anlaşılmaktadır. Buradan da eğitimde geçirilen süreyle birlikte taşınan sosyal ağların öğrencileri bir araya getirdiği ve gönüllülük eğilimine bu durumun gizil bir etki taşıdığı çıkarımı yapılabilmektedir.

Tablo 3: Barınma Durumu ile Eğitim Süresi İlişkisi						
<i>Barınma yeriniz</i>	1. Sınıf		4. Sınıf		Toplam	
Aile yanı	40	14,2%	21	7,5%	61	21,7%
Akraba yanı	5	1,8%	1	0,4%	6	2,1%
Devlet yurdu	36	12,8%	23	8,2%	59	21,0%
Özel yurt	51	18,1%	29	10,3%	80	28,5%
Öğrenci evi	7	2,5%	68	24,2%	75	26,7%
Toplam	139	49,5%	142	50,5%	281	100,0%
X ² =67,088	sd=4					p=0,000

Katılımcıların lisans eğitimlerinden önce almış oldukları eğitimin önemi göz önünde bulundurulduğunda, katılımcıların mezun olduğu lise türü çalışmamız için önem arz etmektedir. Tablo 4'e baktığımızda katılımcıların %52,7'sinin Anadolu Lisesi'nden mezun olduğu görülmektedir. Bu görece nitelikte sayılabilecek bir öğrenci grubunun Sosyal Hizmet ve Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümün tercih ettiğini göstermektedir. İkinci olarak da %24,6 ile Düz Lise mezunlarının ağırlıkta olduğunu görmekteyiz. Bu durum ise meslek eğitimi vermeyen daha orta konumlu okulların sosyal politika alanına öğrenci taşıdığına göstergesi sayılabilir.

Tablo 4: Mezuniyet Yeri				
<i>Mezuniyetiniz</i>	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Biriken Yüzde
Anadolu	148	52,7	52,7	52,7
Anadolu Öğretmen	15	5,3	5,3	58,0
Fen	4	1,4	1,4	59,4

1. Bu çalışma 10-13 Mayıs 2017 tarihli 6. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi'nde sunulan sözlü bildirisinin genişletilerek metinleştirilmiş halidir.
2. Arş. Gör., Yalova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü
İletişim: enes.atay@yalova.edu.tr
3. Öğr. Gör., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü
İletişim: enver.mengu@medeniyet.edu.tr

İmam-Hatip	12	4,3	4,3	63,7
Teknik-Meslek	31	11,0	11,0	74,7
Düz	69	24,6	24,6	99,3
Açık	1	,4	,4	99,6
Özel Okul	1	,4	,4	100,0
Toplam	281	100,0	100,0	

Katılımcıların %90,7 'si 19-24 yaş aralığında olması, gönüllü faaliyetlerinin gençler tarafından yeterli düzeyde ilgi görüp görmediği sorusuna cevap verirken kendilerini ve çevresindeki arkadaşlarının, bu husustaki tutum ve davranışlarını düşünerek cevap verdiğinin göstergesidir. Bu anlamda Tablo 5'e baktığımızda, katılımcıların %32'si gençlerin gönüllü faaliyetine yeterince ilgi göstermediği, bunun yanı sıra %28,5'i de yeterince ilgi gösterdiğini düşünmektedir. Katılımcıların kesinlik içeren cevaplardan kaçındığını gözlemlenmektedir. Ayrıca %26,7'sinin kararsız olduğu göz önünde bulundurulduğunda katılımcıların bu konuda ortak bir kanaatinin olmadığını söyleyebiliriz.

<i>Gönüllü faaliyetleri gençler tarafından yeterli düzeyde ilgi görmektedir</i>	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Biriken Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	25	8,9	8,9	8,9
Katılmıyorum	90	32,0	32,0	40,9
Kararsızım	75	26,7	26,7	67,6
Katılıyorum	80	28,5	28,5	96,1
Kesinlikle Katılıyorum	11	3,9	3,9	100,0
Toplam	281	100,0	100,0	

Katılımcıların, gönüllü faaliyetinde bulunması için faaliyetin dini inançlarıyla uyumlu olmasını önemseyip önemsemediği ile ilgili soruya verdiği cevaplara baktığımızda, ağırlıklı olarak dini inançlarıyla uyumlu olmasını önemsemediğini görüyoruz. Tablo 6'da, "katılmıyorum" ve "kesinlikle katılmıyorum" ifadeleri sırasıyla %32,4 ile %19,2 frekans yüzde değerleri ile karşılık bulmakta ve bu da bize katılımcıların yarısından fazlasının gönüllü faaliyetlerinin dini inançları ile uyumlu olmasını önemsemediğini göstermektedir.

<i>Gönüllü faaliyetinde bulunmam için dini inançlarım ile uyumlu olmasını önemserim</i>	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Biriken Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	54	19,2	19,2	19,2
Katılmıyorum	91	32,4	32,4	51,6
Kararsızım	50	17,8	17,8	69,4
Katılıyorum	58	20,6	20,6	90,0
Kesinlikle Katılıyorum	28	10,0	10,0	100,0

1. Bu çalışma 10-13 Mayıs 2017 tarihli 6. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi'nde sunulan sözlü bildirimden genişletilerek metinleştirilmiş halidir.
2. Arş. Gör., Yalova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü
İletişim: enes.atay@yalova.edu.tr
3. Öğr. Gör., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü
İletişim: enver.mengu@medeniyet.edu.tr

Toplam	281	100,0	100,0	
--------	-----	-------	-------	--

Katılımcıların çoğunluğunun, gönüllü faaliyetinde bulunurken dini inançları ile uyumlu olmasını önemsemediğini Tablo 6’da gördük. Fakat bu verilerin aksine katılımcılara, manevi tatmin sağlamak için gönüllü olup olmadığı sorulduğunda verilen cevapların %48,8 “katılıyorum”, %16’sı “kesinlikle katılıyorum” yönünde oldukları Tablo 7’de görülmektedir. Burada katılımcıların manevi tatmini önemseydiği fakat dini inancı ile uyumlu olmayan bir gönüllü faaliyetinin manevi tatmin sağlayabildiği yönünde bir algıya sahip oldukları mevcut verilerden ulaşılabileceğimiz bir sonuçtur.

<i>Manevi tatmin sağlamak için gönüllü olurum</i>	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birike Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	13	4,6	4,6	4,6
Katılmıyorum	34	12,1	12,1	16,7
Kararsızım	52	18,5	18,5	35,2
Katılıyorum	137	48,8	48,8	84,0
Kesinlikle Katılıyorum	45	16,0	16,0	100,0
Toplam	281	100,0	100,0	

Katılımcıların, verdiği cevaplara baktığımızda frekans yüzdesi olarak tek bir tarafta yoğunlaşmış sorulardan bir tanesi de, “arkadaşlarım gönüllülük faaliyetine karşıysa gönüllü olmam” sorusudur. Tablo 8’e baktığımızda katılımcıların %41,6’sı “katılmıyorum” cevabı vererek arkadaşlarının karşı olduğu gönüllü faaliyetinde yer alabileceğini söylemiştir. Katılımcıların %37,4’ünün “kesinlikle katılmıyorum” diyerek kesinlik içeren ifadeyi çekinmeden işaretleyebildiğini görüyoruz. Katılımcıların üniversite öğrencisi olan gençler olduğunu göz önünde bulundurursak, üniversitedeki arkadaşlık ilişkisinin boyutunun, arkadaşların birbirine olan güvenin, verdiği sözlere ve yaptığı tavsiyelere ittibanın ayrıca bir inceleme konusu olarak ele alınmasının yerinde olacağını düşünüyoruz.

<i>Arkadaşlarım gönüllülük faaliyetime karşıysa gönüllü olmam</i>	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birike Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	105	37,4	37,4	37,4
Katılmıyorum	117	41,6	41,6	79,0
Kararsızım	41	14,6	14,6	93,6
Katılıyorum	14	5,0	5,0	98,6
Kesinlikle Katılıyorum	4	1,4	1,4	100,0
Toplam	281	100,0	100,0	

1. Bu çalışma 10-13 Mayıs 2017 tarihli 6. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi’nde sunulan sözlü bildirisinin genişletilerek metinleştirilmiş halidir.
2. Arş. Gör., Yalova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü
İletişim: enes.atay@yalova.edu.tr
3. Öğr. Gör., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü
İletişim: enver.mengu@medeniyet.edu.tr

Çalışmanın ikinci olarak ele aldığı boyutta Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü ile Sosyal Hizmet Bölümü öğrencilerinin eğilimleri karşılaştırılmıştır. Bu bağlamda da Chi-square testi yardımıyla anlamlı ilişki tespit edilen çapraz tablolardan özellikle temel tartışmamıza katkı sunacak olanlar seçilmiştir.

Bu anlamda Tablo 9'a baktığımızda Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümü öğrencilerinin %24,2'si, derslerin gönüllüğü kısmen arttırdığını düşünürken, %14,2'si gönüllülüğe herhangi bir katkısının olmadığını düşünmektedir. Buna karşılık Sosyal Hizmet bölümü öğrencilerinin yalnızca %9,6'sının düşüncesi, derslerin gönüllülüğe katkısı olmadığını yönündeyken, %23,5 oranıyla Sosyal Hizmet bölümü öğrencilerinin çoğunluğu derslerin gönüllülüğe katkısı olduğunu düşünmektedir. Burada bölümlerin müfredatının öğrenciler üzerinde bir etkisi olduğu ilk başta akla gelenler arasındadır. Fakat öğretim üyelerinin danışmanlığını yaptığı, bölüm ismiyle kurulan ve faaliyet gösteren öğrenci toplulukların da önemli etkilere sahip olduğunu düşünüyoruz.

Tablo 9: Bölümdeki Derslerin Gönüllülüğe Katkısına Bakışları				
<i>Okuduğunuz bölümde şimdiye kadar aldığınız dersler gönüllülük eğiliminizi artırdı mı?</i>	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
Çalışma Ekonomisi	29	68	40	137
	10,3%	24,2%	14,2%	48,8%
Sosyal Hizmet	66	51	27	144
	23,5%	18,1%	9,6%	51,2%
Toplam	95	119	67	281
	33,8%	42,3%	23,8%	100,0%
$X^2=19,199$	sd=2			p=0,000

Tablo 10'da, hem üniversite içerisinde hem de üniversite dışında gönüllü faaliyetlerinde bulunduğunu iddia eden düşünceye yönelik yapılan chi-square testi bize, bölüm farklılığıyla anlamlı bir ilişkinin var olduğunu göstermektedir. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümü öğrencilerinin %18,9'u hem üniversite içerisinde hem de üniversite dışında gönüllü faaliyetine katıldığını belirtirken, %14,6 gibi yüksek oran diyebileceğimiz bir grup katılımcının da herhangi bir faaliyette bulunmadıklarını belirttiğini görmekteyiz. Ayrıca, yalnızca üniversite dışında gönüllü faaliyetinde bulunan öğrencilerin oranının %11,4 olduğunu göz önünde bulundurursak, Çalışma Ekonomisi bölümü öğrencilerini üniversite içerisinde gönüllü faaliyetlere teşvik edecek ve bu faaliyetleri gerçekleştirmek için onları bir araya getirecek mekanizmanın var olmadığını söyleyebiliriz. Çünkü üniversite dışında herhangi bir gönüllü faaliyetine katılım gösteren bir öğrencinin bu potansiyelini üniversite içerisinde kullanmadığını görmekteyiz. Buna karşılık Sosyal Hizmet bölümü öğrencilerinin tek bir seçenek üzerinde yoğunlaştığını Tablo 10'da görmekteyiz. Çalışmamıza katılan Sosyal Hizmet bölümü öğrencilerin %28,8'nin, hem üniversite içinde hem de üniversite dışında gönüllü faaliyetinde bulunduğunu ve bu anlamda Sosyal Hizmet bölümü öğrencilerinin hem üniversite içerisinde hem de üniversite dışında daha aktif bir şekilde gönüllülük faaliyetinde bulunduğunu görmekteyiz. Bu durum ise iki bölümün öğrenci kulüplerinin çalışmalarını karşılaştırmayı akla getirmektedir ancak bu tartışmanın çalışma sınırlarını taşıyacağı için bu noktaya işaret etmekle yetinilmiştir.

1. Bu çalışma 10-13 Mayıs 2017 tarihli 6. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi'nde sunulan sözlü bildirinin genişletilerek metinleştirilmiş halidir.
2. Arş. Gör., Yalova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü
İletişim: enes.atay@yalova.edu.tr
3. Öğr. Gör., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü
İletişim: enver.mengu@medeniyet.edu.tr

Tablo 10: Gönüllü Faaliyetin Bulunduğu Yer						
<i>Gönüllü faaliyetiniz nerede bulunmaktadır?</i>	Çalışma Ekonomisi		Sosyal Hizmet		Toplam	
Yalnızca üniversite içinde	11	3,9%	15	5,3%	26	9,3%
Yalnızca üniversite dışında	32	11,4%	23	8,2%	55	19,6%
Hem üniversite içinde hem üniversite dışında	53	18,9%	81	28,8%	134	47,7%
Herhangi bir faaliyette bulunmuyorum	41	14,6%	25	8,9%	66	23,5%
Toplam	137	48,8%	144	51,2%	281	100,0%
$X^2=11,650$	sd=3					p=0,009

Kişinin bir gönüllü faaliyette bulunması kadar önemli olan bir başka hususta, katıldığı gönüllü faaliyetine katkısının hangi düzeyde olduğudur. Çünkü gönüllü kişiyi hayırseverden ve yardımseverden ayıran en önemli unsur, zamanını ve enerjisini harcaması ve sorumluluk almasıdır (TTOK, 2016). Katılımcıların, içinde yer aldıkları gönüllülük faaliyetinde katkı düzeylerinin ne olduğunu belirten soruya yönelik yapılan chi-square testi bize anlamlı bir ilişkinin var olduğunu göstermiştir. Bu anlamda Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümü öğrencilerinin %16'sı içerisinde buldukları gönüllü faaliyetine destek olurken, %14,9'u herhangi bir faaliyette bulunmadıklarını ifade etmiştir. Sadece %8,2'lik bir kısım sorumluluk taşıdığını Tablo 11'de görmekteyiz. Sosyal Hizmet bölümü öğrencileri ise %14,9 ile Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümü öğrencilerine göre hem gönüllü faaliyeti içerisinde daha fazla sorumluluk aldığını hem de destek olma noktasında daha fazla yardımcı olduklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 11: Gönüllü Faaliyete Katkı Düzeyleri						
<i>İçinde yer aldığınız gönüllü faaliyetine katkınız ne düzeydedir?</i>	Çalışma Ekonomisi		Sosyal Hizmet		Toplam	
Sorumluluk taşıyorum	23	8,2%	42	14,9%	65	23,1%
Destek oluyorum	45	16,0%	57	20,3%	102	36,3%
Yalnızca takip ediyorum	27	9,6%	20	7,1%	47	16,7%
Herhangi bir faaliyette bulunmuyorum	42	14,9%	25	8,9%	67	23,8%
Toplam	137	48,8%	144	51,2%	281	100,0%
$X^2=12,155$	sd=3					p=0,007

Çalışmanın üçüncü olarak ele aldığı mesele, eğitim süresinin söz konusu eğilimlere olan etkisini görebilmek adına sınıflar arası karşılaştırmalı analiz olmuştur. Üniversite eğitiminin, öğrencilerin gönüllülük deneyimine ve düzeyine katkısını görebilmek açısından birinci sınıf öğrencileri ile dördüncü sınıf öğrencilerinin sorulara verdiği cevaplar içerisinde, chi-square testinin bize anlamlı ilişkinin var olduğunu gösterdiği yanıtlar üzerinde durmak daha faydalı olacaktır.

Tablo 12'ye baktığımızda her iki öğrenci grubunda kesinlik içeren ifadelerden kaçınılmaktadır. Birinci sınıf öğrencilerinin %15,7'i "kararsızım" ifadesi üzerinde yoğunlaştığını,

1. Bu çalışma 10-13 Mayıs 2017 tarihli 6. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi'nde sunulan sözlü bildirin genişletilerek metinleştirilmiş halidir.
2. Arş. Gör., Yalova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü
İletişim: enes.atay@yalova.edu.tr
3. Öğr. Gör., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü
İletişim: enver.mengu@medeniyet.edu.tr

fakat hemen arkasında %14,6 gibi bir çoğunluğunun da gençlerin yeterli düzeyde gönüllülük faaliyetine ilgi göstermedikleri düşüncesinde olduklarını görmekteyiz. Dördüncü sınıf öğrencilerinin verdiği cevaplarının dağılımına baktığımızda, öğrencilerin %17,4'ü gençlerin yeterli düzeyde gönüllülük faaliyetine ilgi göstermediğini belirtirken, %16,7 gibi yakın bir çoğunluğun da aksi fikirde olduğunu, gençlerin yeterli düzeyde gönüllülük faaliyetlerine ilgi gösterdiğini Tablo 12'de görebiliyoruz.

<i>Gönüllü faaliyetleri gençler tarafından yeterli düzeyde ilgi görmektedir</i>	1. Sınıf		4. Sınıf		Toplam	
Kesinlikle Katılmıyorum	17	6,0%	8	2,8%	25	8,9%
Katılmıyorum	41	14,6%	49	17,4%	90	32,0%
Kararsızım	44	15,7%	31	11,0%	75	26,7%
Katılıyorum	33	11,7%	47	16,7%	80	28,5%
Kesinlikle Katılıyorum	4	1,4%	7	2,5%	11	3,9%
Toplam	139	49,5%	142	50,5%	281	100,0%
$X^2=9,550$	sd=4					p=0,049

Tablo 13 incelendiğinde ise kadınların gönüllü faaliyetlere daha fazla katılıp katılmadıkları yönündeki soruya, üniversite eğitimlerinin henüz ilk yıllarında olan öğrencilerin dağılık cevaplar verirken fikirlerini ise kararsız ile katılma arasında bıraktıkları görülmektedir. Oysaki eğitimlerinin son aşamasına gelen öğrenciler bu soruda daha kararlı bir yanıt vererek gönüllü faaliyetinde kadınların daha fazla katılım gösterdiklerini %26 “katılıyorum” ve ikinci yoğun cevap olarak %10,7 ile “kesinlikle katılıyorum” yanıtlarıyla dile getirmişlerdir. Bu durumun ise öğrencilerin üniversitedeki gönüllü faaliyet deneyimleriyle edindikleri algının bir sonucu olduğu savunulabilir.

<i>Gönüllülük faaliyetine kadınlar, erkeklere oranla daha fazla katılır</i>	1. Sınıf		4. Sınıf		Toplam	
Kesinlikle Katılmıyorum	4	1,4%	2	,7%	6	2,1%
Katılmıyorum	23	8,2%	15	5,3%	38	13,5%
Kararsızım	40	14,2%	22	7,8%	62	22,1%
Katılıyorum	56	19,9%	73	26,0%	129	45,9%
Kesinlikle Katılıyorum	16	5,7%	30	10,7%	46	16,4%
Toplam	139	49,5%	142	50,5%	281	100,0%
$X^2=14,047$	sd=4					p=0,007

Gönüllü kişiden, içerisinde bulunduğu gönüllü faaliyetten ya da bulunmaya niyetlendiği gönüllü faaliyetinden maddi bir beklenti içerisinde olmaması beklenir (Çakı, 2014). Kişi maddi bir menfaat güderek bir faaliyet içerisinde bulunuyorsa o işi gönüllü olarak yapıyor diyemeyiz. Bu anlamda Tablo 14 bize birinci ve dördüncü sınıf öğrencilerinin bu konudaki düşüncesinin ne yönde olduğunu göstermektedir. Birinci sınıf öğrencilerinin %13,2'si maddi bir getirisinin olmaması halinde

1. Bu çalışma 10-13 Mayıs 2017 tarihli 6. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi'nde sunulan sözlü bildirisinin genişletilerek metinleştirilmiş halidir.
2. Arş. Gör., Yalova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü
İletişim: enes.atay@yalova.edu.tr
3. Öğr. Gör., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü
İletişim: enver.mengu@medeniyet.edu.tr

de gönüllü faaliyetine bulunacağını belirtirken, %12,8 gibi bir çoğunluk da kesinlik ifadesi kullanarak bu anlamda maddi bir beklenti içine girmeden gönüllü faaliyetinde bulunacağını ifade etmiştir. Dördüncü sınıf öğrencilerin verdiği cevaplar da birinci sınıfların verdiği cevaplar üzerinde yoğunlaşmakla birlikte dördüncü sınıf öğrencilerde birinci sınıflara göre daha az kararsız bir kitlenin var olduğunu görmekteyiz. Bu anlamda dördüncü sınıfların “gönüllü kişi”liğinin daha üst seviyede olduğunu fakat birinci sınıflarının da ciddi bir potansiyele sahip olduğunu düşünmekteyiz.

<i>Maddi bir getirisi varsa gönüllülük faaliyetinde bulunurum</i>	1. Sınıf		4. Sınıf		Toplam	
Kesinlikle Katılmıyorum	36	12,8%	55	19,6%	91	32,4%
Katılmıyorum	37	13,2%	56	19,9%	93	33,1%
Kararsızım	28	10,0%	12	4,3%	40	14,2%
Katılıyorum	26	9,3%	12	4,6%	39	13,9%
Kesinlikle Katılıyorum	12	4,3%	6	2,1%	18	6,4%
Toplam	139	49,5%	142	50,5%	281	100,0%
$X^2=20,552$	sd=4					p=0,000

Maddi bir karşılık beklemezsiniz gönüllü faaliyetinde bulunacağını ifade eden öğrencilerin, sertifika edinmek ile ilgili verdiği cevaplar arasında bir tutarlılık olmadığını Tablo 15’te görmekteyiz. Birinci sınıf öğrencilerinin %17,4’ü sertifika edinmesi halinde gönüllü olacağını ifade ederken, dördüncü sınıf öğrencilerinin %19,2’si de sertifika karşılığında gönüllü olacağını ifade etmiştir. Öğrencilerin sertifikayı “maddi bir beklenti” olarak yorumlamadığını Tablo 14’deki cevaplarla farklılık göstermesinden anlıyoruz. Fakat üniversite öğrencileri iş bulabilmek kaygısı ile üniversite eğitimi sırasında olabildiğince sertifika edinmeye çalıştıkları için, sertifikanın doğrudan olmasa da dolaylı olarak maddi bir getirisinin var olduğu, bu anlamda öğrencilerin verdiği cevaplar doğrultusunda çoğunluğunun kendisiyle çeliştiği kanaatindeyiz.

<i>Sertifika edinirsem gönüllü faaliyetinde bulunurum</i>	1. Sınıf		4. Sınıf		Toplam	
Kesinlikle Katılmıyorum	2	,7%	12	4,3%	14	5,0%
Katılmıyorum	30	10,7%	34	12,1%	64	22,8%
Kararsızım	43	15,3%	25	8,9%	68	24,2%
Katılıyorum	49	17,4%	54	19,2%	103	36,7%
Kesinlikle Katılıyorum	15	5,3%	17	6,0%	32	11,4%
Toplam	139	49,5%	142	50,5%	281	100,0%
$X^2=12,495$	sd=4					p=0,014

Gönüllülük faaliyetinde öncelikle kamu yararı gözetildiğinden gönüllü kişinin tabii olarak toplumsal sorumluluk bilincine sahip olması beklenir. Bu anlamda Tablo 16’ya baktığımızda birinci sınıf öğrencilerinin %26,3’ü toplumsal sorumluluğunu yerine getirmek amacıyla gönüllü

1. Bu çalışma 10-13 Mayıs 2017 tarihli 6. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi’nde sunulan sözlü bildirisinin genişletilerek metinleştirilmiş halidir.
2. Arş. Gör., Yalova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü
İletişim: enes.atay@yalova.edu.tr
3. Öğr. Gör., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü
İletişim: enver.mengu@medeniyet.edu.tr

olduğunu/olacağını belirttiğini, %11,7'lik bir kısmın da kesinlik içeren bir ifade ile toplumsal sorumluluğu önemseydiğini görüyoruz. Dördüncü sınıf öğrencilerinin %25,3'ü toplumsal sorumluluk amacıyla gönüllülüğü önemseydiğini ve %20,6'sının kesinlik içeren ifadeyle gönüllülüğü, toplumsal sorumluluk bilinciyle hareket ederek önemseydiğini görmekteyiz. Her iki grubun da bu noktada oldukça olumlu cevaplar vermesi sosyal sorumluluk bilincinin birbirlerine çok yakın olduğunu göstermektedir.

Tablo 16: Gönüllü Faaliyette Toplumsal Sorumluluk ile Eğitim Süresi İlişkisi						
<i>Toplumsal sorumluluğumu yerine getirmek için gönüllü olurum</i>	1. Sınıf		4. Sınıf		Toplam	
Kesinlikle Katılmıyorum	6	2,1%	0	,0%	6	2,1%
Katılmıyorum	8	2,8%	5	1,8%	13	4,6%
Kararsızım	18	6,4%	8	2,8%	26	9,3%
Katılıyorum	74	26,3%	71	25,3%	145	51,6%
Kesinlikle Katılıyorum	33	11,7%	58	20,6%	91	32,4%
Toplam	139	49,5%	142	50,5%	281	100,0%
$X^2=17,439$	sd=4					p=0,002

Tablo 17'de katılımcıların gönüllülük faaliyetlerine ne düzeyde katkıda bulduklarını sınıfa göre tasnif edilmiş şekilde görmekteyiz. Dördüncü sınıf öğrencilerin %14,2'si sorumluluk taşıdığını belirtirken, birinci sınıf öğrencilerinin %8,9'u sorumluluk taşıdığını belirtmiştir. Her iki sınıf grubunda da yoğunluk "destek oluyorum" şikkında yoğunlaşsa da, birinci sınıf öğrencileri ikinci olarak herhangi bir faaliyette bulunmadığını ve üçüncü olarak yalnız takip ettiğini belirten şıklarda yoğunlaşarak, dördüncü sınıf öğrencilerine nispeten, beklenileceği gibi gönüllülük faaliyetlerinde daha pasif bir tutum içerisinde olduğunu görmekteyiz.

Tablo 17: Gönüllü Faaliyete Katkı Düzeyi ile Eğitim Süresi İlişkisi						
<i>İçinde yer aldığınız gönüllü faaliyetine katkınız ne düzeydedir?</i>	1. Sınıf		4. Sınıf		Toplam	
Sorumluluk taşıyorum	25	8,9%	40	14,2%	65	23,1%
Destek oluyorum	46	16,4%	56	19,9%	102	36,3%
Yalnızca takip ediyorum	32	11,4%	15	5,3%	47	16,7%
Herhangi bir faaliyette bulunmuyorum	36	12,8%	31	11,0%	67	23,8%
Toplam	139	49,5%	142	50,5%	281	100,0%
$X^2=10,933$	sd=3					p=0,012

Sahip olunan gönüllü eğilimlerin somut biçim kazanacağı zeminin sosyal sorumluluk projeleri olması beklenmektedir. Yaptığımız çalışmada da öğrencilere bir anlamda bize ifade ettikleri algılarıyla kendi deneyimlerini kıyaslama imkanı vermesi amacıyla proje oluşturma ve yürütme üzerinden sorular yönlendirdik. Aldığımız yanıtlarda ise proje oluşturma yoluyla gönüllü faaliyette bulunma eyleminin son derece zayıf kaldığını görmekteyiz. Özellikle birinci sınıfta %3,9 olan oranın dördüncü sınıfta ancak %9,3'e kadar ilerlemesi zayıf bir gelişme olarak okunabilir. Burada uygulamalı derslerin öğrenciler tarafından beklenildiği kadar içselleştirilmediği sonucuna varılabilir.

1. Bu çalışma 10-13 Mayıs 2017 tarihli 6. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi'nde sunulan sözlü bildirin genişletilerek metinleştirilmiş halidir.
2. Arş. Gör., Yalova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü
İletişim: enes.atay@yalova.edu.tr
3. Öğr. Gör., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü
İletişim: enver.mengu@medeniyet.edu.tr

Tablo 18: Proje Oluşturma ile Eğitim Süresi İlişkisi			
<i>İçinde yer aldığınız gönüllü faaliyeti için proje oluşturuyor musunuz?</i>	Evet	Hayır	Toplam
1. Sınıf	11	128	139
	3,9%	45,6%	49,5%
4. Sınıf	26	116	142
	9,3%	41,3%	50,5%
Toplam	37	244	281
	13,2%	86,8%	100,0%
$X^2=6,640$	sd=1		p=0,010

Güçlü bir anlamlı ilişkinin olduğu görülen Tablo 19 ise, proje oluşturma ile proje yürütme oranlarının birinci sınıfta %3,9 ile %3,6 şeklinde birbirine çok yakın olduğu, ancak %9,3'ten %12,1'e gelerek dördüncü sınıfta ise küçük de olsa bir kıvılcama olduğu sonucunu bize sunmaktadır. Söz konusu kıvılcama ise öğrenci kulüplerinde alınan sorumluluklarla ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Tablo 19: Proje Yürütme ile Eğitim Süresi İlişkisi			
<i>İçinde yer aldığınız gönüllü faaliyeti için proje yürütüyor musunuz?</i>	Evet	Hayır	Toplam
1. Sınıf	10	129	139
	3,6%	45,9%	49,5%
4. Sınıf	34	108	142
	12,1%	38,4%	50,5%
Toplam	44	237	281
	15,7%	84,3%	100,0%
$X^2=14,921$	sd=1		p=0,000

Son olarak da proje yürütmenin bölümler ile anlamlı bir ilişki taşıdığını gösteren Tablo 20, özellikle sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin %11,7'ye %3,9 karşılığıyla bir miktar önde olduğunu ifade etmektedir. Bu durumun ise sosyal hizmetin uygulama eğitiminin daha yoğun olmasının yanında doğrudan proje yürütmeyi içeren Proje Yönetimi ve Girişimcilik adlı üçüncü sınıf dersinin bir etkisi olduğu düşünülmektedir. Ancak bu noktanın her iki bölümde de alanın aktörleri olabilmek adına geliştirilmeye ihtiyaç taşıdığı ortadadır.

Tablo 20: Proje Yürütme ile Bölüm İlişkisi			
<i>İçinde yer aldığınız gönüllü faaliyeti için proje yürütüyor musunuz?</i>	Evet	Hayır	Toplam
Çalışma Ekonomisi	11	126	137
	3,9%	44,8%	48,8%
Sosyal Hizmet	33	111	144

1. Bu çalışma 10-13 Mayıs 2017 tarihli 6. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi'nde sunulan sözlü bildirisinin genişletilerek metinleştirilmiş halidir.

2. Arş. Gör., Yalova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü
İletişim: enes.atay@yalova.edu.tr

3. Öğr. Gör., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü
İletişim: enver.mengu@medeniyet.edu.tr

	11,7%	39,5%	51,2%
Toplam	44	237	281
	15,7%	84,3%	100,0%
$X^2=11,782$	sd=1		p=0,001

Çalışmanın belli değişkenler üzerinden ortaya koyduğu öğrencilerin gönüllülük eğilimleri araştırması, tahmin edilene uyumlu veya tahmin edilenden farklı çok sayıda veri sunmuştur. Bu makale kapsamında da bir yandan Ki-kare testi yardımıyla anlamlı sonuçlar ayıklanmışken çalışmanın tutarlı bir çerçeveye sahip olabilmesi amacıyla da bu anlamlı sonuçlar üzerinden bir seçime gidilmiştir. Burada da sunulan bu sonuçlar için şu durumun da göz önünde bulundurulması gerekir. Anketi yaparken öğrenci grubunun ilgili sayısına ulaşana kadar konuyla da uyumlu olması amacıyla gönüllülük esas alınmıştır. Elde edilen yanıtların doğru olduğu varsayımının yanında gönüllü katılım sebebiyle de ankete katılan öğrencilerin yanıtlarında gönüllü katkının olandan bir miktar fazla çıkabileceği düşünülmektedir.

Sonuç

Tarihsel olarak ilk ortaya çıkışında işçilerin daha iyi şartlara sahip olabilme mücadelesini ifade eden sosyal politika zamanla sınırlarını genişletmiş ve tüm gereksinim sahibi grupların refah seviyesiyle ilgilenmiştir. Yine tarihsel olarak ilk zamanlarda devletin temel aktör olduğu görülen sosyal politika alanında merkezi yönetimin yanında yerel yönetim, özel sektör ve gönüllü kuruluşların da söz sahibi olmaya başladığı görülmüştür. Sosyal politika alanında üçüncü sektör şeklinde anılan gönüllü kuruluşlar, karşılığında herhangi bir ücret beklemezsizin ortaya konan isteğe bağlı emeğin kurumsallaşmış formudur. Son dönemde de gönüllü kuruluşların etkinliği konuşulmakta ve toplumsal alandaki geniş ağları sebebiyle sosyal politikanın ulaşılabilirliğini de artırmaktadır. Türkiye toplumunda tarihsel olarak var olduğu savunulan gönüllülük duygusunun sosyal politika alanında doğrudan çalışacak olan insanlarda ne seviyede bulunduğunu belirlemek anlamlı olacaktır. Bu çalışma kapsamında da söz konusu temel iki bölüm olan Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü ile Sosyal Hizmet Bölümü öğrencilerinin taşıdıkları gönüllülük eğilimleri belli değişkenler ekseninde incelenmiştir.

Çalışmanın başlangıçta tahmin edilenden farklı olarak öğrencilerin gönüllü faaliyette bulunurken dini inançla uyumluluk ısrarlarının olmadığı görülmüştür. Bunun yanında manevi tatmin vurgusu yüksek olan öğrencilerin manevi duyguları dini olandan farklı anlamlandırdıkları anlaşılmıştır. Benzer şekilde arkadaşına rağmen gönüllü faaliyeti sürdürmeye devam edeceklerini belirten öğrencilerin gönüllü faaliyetleri için maddi beklenti duygusuna çoğunlukla karşı çıktıkları görülmüştür. Ancak diğer taraftan sertifika edinme yönünde güçlü motivasyon taşıdıkları anlaşılan öğrencilerin kendilerine eğitim sonrası getireceği kazanımları maddi beklenti olarak görmeyerek kendileriyle çeliştikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Sosyal hizmet öğrencilerinin sorumluluk alma ve destek olma yönüyle Çalışma Ekonomisi öğrencilerine göre gönüllü faaliyetlerde daha etkin rol almalarının yanında etkinliklerini üniversite ile de sınırlı tutmadıkları görülmüştür. Öncelikle aldıkları derslerin gönüllülük eğilimlerini artırdığını ifade eden Sosyal hizmet öğrencileri, özellikle gönüllü faaliyete katılım biçimi olarak proje oluşturma ve yürütme eylemleriyle öne çıkmaktadırlar. Aldıkları eğitim sürecinin de diğer bir değişken olduğunu varsayan çalışmamız, öğrencilerin sınıfları ilerledikçe de gönüllü faaliyete katılımlarının daha aktif olduğunu ancak kadınların daha çok katılım gerçekleştirdiklerinin de sınıfın ilerlemesiyle birlikte deneyimlendiğini verilerle ortaya koymuştur.

Kaynakça

1. Bu çalışma 10-13 Mayıs 2017 tarihli 6. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi'nde sunulan sözlü bildirin genişletilerek metinleştirilmiş halidir.
2. Arş. Gör., Yalova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü
İletişim: enes.atay@yalova.edu.tr
3. Öğr. Gör., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü
İletişim: enver.mengu@medeniyet.edu.tr

- Argüden, Y., & Ilgaz, P. (2006). *Gönüllü Kuruluşların Yönetimi*. İstanbul: Arge Yayınevi.
- Arın, T. (1993). "Dünya ve Türkiye'de Devlet Harcamaları: Devletin Küçülememesi Krizi". Ed: Arın, C. (2013). *Kriz, Devlet, İktisat, Sosyal Güvenlik Politikaları Seçilmiş Yazılar*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları
- Boz, İ., & Palaz, S. (2007). Factors Influencing the Motivation of Turkey's Community Volunteers. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 643-661.
- Bozkır Serdar, A. (2014). Sosyal Politika Kavramı, Tarihsel Gelişimi ve Türkiye'de Sosyal Politika. Y. Alper, & A. Tokol içinde, *Sosyal Politika* (s. 1-6). Bursa: Dora.
- Çakı, F. (2014). Türk Sosyolojisinde Yeni Bir Alan: Gönüllülük Araştırmaları. *Sosyoloji Dergisi*, 185-202.
- Doruk, Ö. T. (2010, 02 21). Hayırseverlik: Sosyal Adalet İçin Yeni Bir Paradigma Mı? İktisadi Perspektifinden Yazınsal Bir İnceleme. *VII. Uluslararası STK'lar Konferansı* (s. 28-36). Çanakkale.
- Dulkadiroğlu, H. (2016). *Türkiye'nin Meselelerine Gönüllü Bakış*. Ankara: Orion Kitabevi.
- Ersöz, H. Y. (2011). *Sosyal Politikada Yerelleşme*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayını
- Ferrad, A., & Chanavat, N. (2006). *Sports Event Network for Tourism and Economic Development of the Alpine Space, Guide book for the management of sport event volunteers*. lausanne: idheap.
- Feyizli, H. T. (2015). *Kur'anı Kerim ve Açıklamalı Mealî: Haşr Suresi*. İstanbul: Server İletişim.
- Genç, A. (2011, Eylül). Erzurum, Türkiye: Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2 20, 2017 tarihinde file:///C:/Users/Enes%20Atay/Downloads/296597.pdf adresinden alındı
- Gillian, C., & Golden, L. (2009). Re-Branding Social Good: As A New Conceptual Framework. *Proceedings of the Academy of Marketing Studies*, 9-15.
- Güder, N. (2004). *Sivil Toplumcunun El Kitabı*. Ankara: STGP Yayınları.
- Güder, N., & Özel Sektör Gönüllüler Derneği. (2006). *STK'LAR İÇİN GÖNÜLLÜLÜK VE GÖNÜLLÜ YÖNETİM REHBERİ*. Ankara: Sivil Toplum Geliştirme Merkezi.
- Kesgin, B. (2010). *Kamu Sosyal Politikalarında Sosyal Yardım*. İstanbul: Açılım Kitap
- Koray, M. (2005). *Sosyal Politika*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Land, H. (2011). Özgeçilik, Karşılıklılık ve Yükümlülük. P. Alcock, M. May, K. Rowlingson, & B. Özçelik (Dü.) içinde, *Sosyal Politika: Kuramlar ve Uygulamalar* (B. Yıldırım, B. Mercan, O. C. Taştan, O. Tezgel, & Ş. Gökbayrak, Çev., s. 75-84). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Online Etymology Dictionary. (2017, 02 21). *Online Etymology Dictionary*. Online Etymology Dictionary: http://www.etymonline.com/index.php?allowed_in_frame=0&search=altruism adresinden alındı
1. Bu çalışma 10-13 Mayıs 2017 tarihli 6. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi'nde sunulan sözlü bildirinin genişletilerek metinleştirilmiş halidir.
 2. Arş. Gör., Yalova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü
İletişim: enes.atay@yalova.edu.tr
 3. Öğr. Gör., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü
İletişim: enver.mengu@medeniyet.edu.tr

- Palabıyık, H. (2011). Gönüllülük ve Yerel Hizmetlere Gönüllü Katılım Üzerine Açıklamalar. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 90-100.
- Şenkal, A. (2005). *Küreselleşme Sürecinde Sosyal Politika*. İstanbul: Alfa Yayınları
- Talas, C. (1981). *Tophumsal Politikaya Giriş*. Ankara: S Yayınları.
- Til, J. V. (1988). *Mapping The Third Sector: Voluntarism in a Changing Political Economy*. New York: Foundation Center.
- Tokol, A. ve Alper, Y. (2012). *Sosyal Politika*. Bursa: Dora
- TTOK. (2016). *Üniversitede Gönüllü Olmak: Üniversite Öğrencilerinin Gönüllülük Algıları, Eğilimleri ve Deneyimleri Araştırması: İstanbul Üniversitesi Örneği*. İstanbul: GNG Tanıtım.
- Türk Dil Kurumu. (2017, 02 21). www.tdk.gov.tr. Türk Dil Kurumu: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_content&view=frontpage&Itemid=1 adresinden alındı
- Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. (2017, 02 21). İsar. Ankara.
- UNV. (2011). *Dünya'da Gönüllülüğün Durumu Raporu: Küresel Refah İçin Evrensel Değerler*. Art Press, Türkiye: Beyaz Gemi Eğitim Danışmanlık Yayıncılık. 2 20, 2017 tarihinde file:///C:/Users/Enes%20Atay/Downloads/SWVR_TR.pdf adresinden alındı
- UNV. (2013). *Türkiye'de Gönüllülük: Gönüllülüğün Rolünün ve Katılarının Keşfedilmesi*. Türkiye: Tasarımhane.
- Yaman, Y. (2003). Gönüllülük Psikolojisi ve Gönüllülük Yönetimi. *Sivil Yoplum Dergisi*, 99-107.

1. Bu çalışma 10-13 Mayıs 2017 tarihli 6. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi'nde sunulan sözlü bildirinin genişletilerek metinleştirilmiş halidir.
2. Arş. Gör., Yalova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü
İletişim: enes.atay@yalova.edu.tr
3. Öğr. Gör., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü
İletişim: enver.mengu@medeniyet.edu.tr